

nak az egész Egyházat befolyásoló, történelmi hatása. Csak ha ezen a téren komoly eredmények mutatkoznak, akkor beszélhetünk arról, hogy a zsinat elérte a célját. Mint a trienti zsinat is szinte elképzelhetetlen lenne a nyomában fakadó örvendetes egyház-történelmi folyamatok, új szerzetesrendek megalakulása, a papnevelés megújulása, az egyháziak életének reformja és a szentek egész karának megjelenése nélkül.

A mű élénk tárja a papi lelkiség magas követelményeit, de nem stilizált világba állítja őket. Nagyon helyesen nem hallgatja el a tapasztalati életben megnyilvánuló negatív jelenségeket sem: „Sok pap maga főz, takarít, kiszolgálja magát, csak éppen a híveit nem!” De ennél tovább is megy. O, aki hosszú időn keresztül, most már három nagy egyházmegyét vezetett, nyíltan beszél az egészen tragikus papi elpártolásokról is: „Mit mondjunk azokról, akik bizonyos előnyökért kiszolgáltatnak híveket vagy paptestvéreket? Ne mondjunk semmit. Inkább imádkozunk értük...” (299. o.). A főpásztor aggodalma csendül ki abból a figyelmeztetéséből is, miszerint nem lenne szabad megtörténnie, pedig gyakori eset, hogy olyanokat mondanak a szószéken, ami megdöbbeníti a híveket. Külföldi folyóiratokban vagy újságokban olvasnak valamit, és úgy viszik a szószékre, mint az Egyház tanítását, pedig csak magánvéleményről van szó. Jó lenne, ha ezt külföldön is tudomásul vennék. A figyelmeztetés közvetve oda is szól.

De a szerző alaphangja mégis pozitív irányú. Keresi és megtalálja a jelenben is az egyházi élet biztató jelenségeit. S ez nem is lehet máshogy. A kinyilatkoztatás fénye bevilágítja a múltat, a jelent és a jövőt, és a hívő ember elé állítja az Egyházban és annak szerves részében, a szolgálati papságban azt az egyetlen intézményt a föld hátán, amely mögött nem az enyészet mélysége tátong.

Kerny Géza

Találkozás Istennel. Szerkesztette **Dr. Cserhádi József** pécsi püspök. Szent István Társulat, Budapest. II. Jézus Krisztus a testvérünk. 1980, 376 o. III. Az Egyházban élünk a Szentlélek által. 1981, 375 o.

A három évre tervezett mindennapi „teológiai útravaló” (vö. Szolgálat 49/91), trinitárius felépítéséhez híven, II. kötetében keresztény hitünk középpontjával, Jézus Krisztussal foglalkozik: kiindulva az Istenembeni személyiség misztériumából, majd végig követve Krisztus földi életét, köztünk lakozását az Oltáriszentségben és a világegyetemben („kozmosz Krisztus”). Az év utolsó két hónapját az eszkatológiának szenteli. — A III. kötet tárgya a Szentlélek, a kegyelem, az Egyház és a szentségek.

A sorozat kezdi megtalálni „saját arcát”, sokat „finomodott” az I. kötet óta. A munkatársak hozzáátételei az idézetek után nem annyira kommentálnak, mint új szempontokat vetnek föl, s általában szerencsésen teszik személyhez szólóvá az elvontabb teológiai fejtegetést, bár néha nem mentesek bizonyos moralizálástól. Szembeötlő az egységre való törekvés, pl. egy-egy hónapot — és ezzel egy-egy fejezetet — többnyire ugyanaz a szerző dolgoz fel. Ennek van előnye is, hátránya is. A III. kötetben egyre gyakoribb a folytatásos idézés, a felhasznált művek száma így csökken, a szerkezet és stílus viszont áttekinthetőbb, egységesebb. Szerkesztés szempontjából kiemelkedő teljesítmény a Szentlélekről szóló tanítás ismertetése (III. k. január, dr. Kelemen Vendel munkája).

A II. k. bőven kiaknázza nagy teológusok Jézus-könyveit, elsősorban Guardini Der Herr-jét, a magyarok közül Schütz Antal, Gál Ferenc, Koncz Lajos, Kereszty Rókus műveit. Sokat szerepel a holland katékizmus és Karl Rahner egy-két munkája. Talán a közérthetőség szándékának tulajdonítható, hogy a feldolgozás elsősorban a szinoptikusok jegyében áll, feltűnően kevés a János-evangélium ihletése. Különösen látszik ez a Jézus tanításának szentelt június hónapban, ahol a nyolc boldogság után a példa-

beszédük kerülnek sorra, lényegében végig Dillersberger Máté- és Lukács-kommentár-jára támaszkodva. Nem hallunk itt olyan alapvető dolgokról, mint pl. a főparancs, az ellenségszeretet vagy a szolgálat törvénye (utóbbi aztán a lábmosásnál kerül elő egy idézet erejéig).

A III. k. örvendetesen sokat merít a zsinati határozatokból (a II. csak két idézetet vesz belőlük), a Szentléleknl Suenens és Mühlen, az Egyháznál Newman műveiből, a szentségeknél a „teológiai kiskönyvtár” kötetéből. Sajnálattal nélkülöztük a házasság szentségénél az Opus Mystici Corporis kiadó idevágó nagyszerű kiadványait. Ezeket idézve sok mindent talán vonzóbban lehetett volna megfogalmazni. A születésszabályozásnál világosan jelezni kellett volna az Egyház álláspontját, a válás és második házasság nagy problémája mélyebb kifejtést igényelne. — Az Eukarisztia fejezete (sajátos módon decemberre hagyva) itt csak a szentmiséről szól, de így is elkerülhetetlen az átfedés a II. kötettel. Nem lett volna jobb ezt a témát egységesen itt tárgyalni? Igaz, átfedés magán a kötetben belül is található (pl. IV. 15/VI. 16, vagy V. 29/VII. 29). — Hogy a Titokzatos Test képe az Egyház „igazi meghatározása”, az egy kicsit merész kijelentés. A Zsinat jóval óvatosabban azt mondta, hogy az Egyház lényegét csak megközelíthetjük mindenféle hasonlattal. Ha valamelyik képet kiemelte, az inkább az „Isten népe” volt. Ez is címe ugyan itt is található (pl. IV. 15/VI. 16, vagy V. 29/VII. 29). — Hogy a hierarchikus felépítésről olvasunk, a világi hívők szerepének négy nap jut a végén, igaz, hogy itt maga Cserháti püspök a kommentátor. De ha már egy világiaknak szánt munkában egy teljes hónapot szenteltek az egyházirendnek (ugyanakkor, amikor a gyónás és a betegek szentsége együtt foglal el egy másikat), akkor lehetett volna pl. a papság teológiáját inkább „alulról”, a hívők felől szemlélni. Ezt Bán Zoltán érdekes és hangulatos keresztútja sem pótolja. A laikusokra vonatkozó teológiából leg-többet talán a Szentlélekből való élet igen kiegyensúlyozott és gyakorlati taglalása ad.

Örömmel látja az olvasó a pontos idézési technikát, mert bizony más kiadványokban a „... nyomán” jelzés sok mindent takarhat és olykor takar is. Két megjegyzés: Kíváncsún lenne a zsinati okmányokat egységesen az új kiadásból idézni. A 199/200. o.-on hozott két szöveg forrása pedjg: Igeszolgálat életfordulókön (nem: évfordulókön).

Reméljük, hogy az érdekes és sok munkával járó vállalkozás tovább fejleszti Isten magyar népének hittani műveltségét és hívő öntudatát.

R.

Dr. Gyököcssy Endre: Magunkról — magunknak. 1978², 143 o. — Együtt a szeretetben. 1981, 144 o. Kiadó: Református Sajtóosztály, Budapest.

„A szerző nemcsak ígérhetet, használni és segíteni akaró hívő lelkipásztor, eredményes lelkigondozó, hanem korszerűen képzett pszichopedagógus is, aki mint tudományának kutató-professzora, egyformán jól tájékozott a mélylélektan és a valláspszichológia, valamint a fejlődés- és neveléslélektan területén.” Amellett „sohasem veszíti el a kapcsolatot a mindennapi élet realitásával.” Így jellemzi az előszó az előtünk fekvő, izléses kiállítású két könyvecske szerzőjét és jellegét.

A „Magunkról — magunknak” az önismeret elmélyítésére és más személyiségek jobb megközelítésére szolgál. Olyan kérdéseket vesz röviden sorra, mint: test és lélek; a félelem; a „lelki görcsök”, köztük a kisebbségi komplexus; a kivetítés; a szerep- és az árnyékszemélyiség; férfi és nő pólus; kifelé és befelé élő ember; akarat és érzélem; a magányosság; az agresszivitás; a szenvedély és a szenvedés; bonyolultság és egyszerűség. (A felsorolt fejezetcímek többnyire szakkifejezések igen jó és érthető magyarátsái.) A zárófejezet külön kérésre a meditációról szól. A tudományos irodalomra utaló jegyzetek és ábrák függelékben találhatók.

Az „Együtt a szeretetben” tárgya a gyermeknevelés. Az alapkérdések megvilágítása után (a gyermek, a szülő, a hit és evangélium, a család viszonya a társadalomhoz)